

I.

Strašně dlouho jsem se nevyspala. Přitom takový ticho, který vládne naší domácností v současnosti, jsem za celé manželství nezažila. Nebo si to alespoň nepamatuju.

Nejdřív jsme se stěhovali do domku, daru od Adamovy tety. Nezištný dar. Nečekaný dar. Šlo o první a samozřejmě také poslední věc obrovské hodnoty, která nám zpříjemnila počátek manželství. Vlastní bydlení jsme ocenili postupem času hlavně díky Adamově překvapivé zálibě v zahrádkaření. Obdarovat pouze oblíbeného synovce a ostatní příbuzenstvo pominout, byla od tety velká opovázlivost. Co na tom, že dům byl pouze její, všichni si dělali na dědictví zálsusk. Okamžitě po přečtení zábavně stylizované darovací listiny se u svatebního stolu rozhořela vášnivá debata. Humor ustrnul rychlostí blesku na mrtvém bodě, nikdo ho už nevzkřísil. Ostatní svatebčané mozkové závity nezatěžovali, věnovali nám ručníky a utěrky, jako kdyby byl zrovna výprodej textilu, jsem jimi zásobená až do smrti, ještě jich hromadu odkážu holkám. Jen jedna krabice ukrývala sadu broušených skleniček na víno. Poslední sklenku ze sady mám schovanou v krabici ve špajzu, ostatní jsme rozbili. Snad každý Nový rok jsme přivítali střepy z rozbité skleničky. Nejsme žádní spit'áři, láhev sedmičky nám vydrží na dva večery, ale permoníček schválníček vždycky nějak zapracoval, skleničku nastrčil na kraj stolku nebo odložil do dřezu, kde na ni náhodou spadla shora lžíce. No co, střepy znamenají štěstí.

Teta přišla o návštěvy udrbaných sestřenic, ale samotu nepoznala. Dům opustila bez nostalgie, přestěhovala se do dvou místností v pečovatelském domě. Se svou hovornou

povahou nadšeně přivítala sousedy, vrstevníky, kupodivu vesměs přívětivé. Milovala společnost. Občas se samozřejmě našel někdo, kdo chtěl ukázat, jaký je borec, vystrkoval růžky, ovšem teta ostré hrany obrousila přívětivým, někdy lehce sarkastickým chováním, popřípadě ho postavila do pozoru, zvládala obdivuhodně obě polohy, mírná ovečka nebo drsný vlkodav.

Adam tetu zbožňoval, od dětství s ní trávil spoustu času, měli spolu výjimečný vztah. Díky jeho pojížděnkám za tetou jsme se na nádraží seznámili. Teta byla nejstarší sestra Adamova otce. Příbuzenstva měla hafo, ale jediný Adam za ní jezdil. Oni dva si prostě sedli.

Hodiny, které jsme strávili hraním kanasty u nízkého konferenčního stolku, by těžko někdo spočítal. Do dnešního dne si hravě vybavím bolest zad, jak jsem se hrbila nad kartami v prosezeném ušáku. Vždycky měla brýle na provázku kolem krku, ale nikdy si je nenasadila, viděla jak ostříž. Já jsem se s ní sžívala poněkud delší dobu, protože mi nikdy nemazala med kolem pusy, ale jakmile se jí něco nelíbilo, hned mi výtku na rovinu vmetla. Naštěstí jsem pochopila, že její přímé jednání zamezilo mnoha nedorozuměním do budoucna. Přijala mě do rodinného kruhu, ale nejdřív důkladně proklepla. Nebyla úzkoprsá, dovedla ocenit péči o dům a naše holky, ale taky mě dokázala setřít pro mou averzi k vaření. Pocházela ještě z generace, kde muž byl hlavou rodiny, povinností ženy bylo ometat se kolem něj a beze slova plnit všechna jeho přání. Vařit, prát, škrobit, žehlit, uklízet a rotovat kolem pána domu byla podle ní nejkrásnější životní náplň manželky. Odpočívát pak mohla při radostném vytrhávání plevelu na zahradě nebo při večerním štrikování ponožek. Pravda, strejda zemřel brzy,

užívala si života jako bezdětná vdova, proto jsem nejen všechny její rady, ale i výhrady brala s nadhledem. Kdoví jaké hlášky by pronášela po dvaceti letech manželství s dvěma přísavkami v podobě dětí za zadkem. Vyčítala mi sice, že nepřipravuji denně teplé večeře o dvou chodech, ale sama čas u plotny nemarnila, raději počtila svou návštěvou hospůdku. Po večeři s gusem vylupla na jeden zátah sklenku piva, potom spokojeně pochrupekávala u televize. Svou zahradu navštívila výjimečně, motykou do půdy nekopla ani omylem, však podle toho také okolí domu vypadalo. Kázala o studené vodě, ale sama popíjela vínečko nejlepší kvality.

Teta byla prostě dáma, ovšem moderního založení. Ovládala několik cizích jazyků, pracovala prakticky celý život v domácím cestovním ruchu za přepážkou. Měla kliku, splnila si sen, většinu života strávila cestováním po zahraničí. Až do závěrečných okamžiků na tomto světě o sebe pečlivě dbala, pohodlně se oblékala, vyznávala jednoduchý sportovní styl. Ve vestavěné skříni v ložnici jí visela neuvěřitelná škála vest, rozevlátých tunik, pohodlných kalhot, srovnaných podle barev, sportovních kostkovaných sukní, barevných šátků, pyšnila se dokonce dvěma kožichy, v její době zřejmě největší prezentací příslušnosti k vyšší společenské třídě. Ke každé botičce měla rukavičky v odpovídající barvě a také klobouček. Kabelky měla uschované v průsvitných látkových sáčkích. O jejích pokrývkách hlavy bych mohla povídat hodiny. U holičky trávila dvě dopoledne v měsíci (odcházela vždy ostríhaná jako kudlanka nábožná), dokonce si lakovala nehty jemně růžovým lakem. Za každého počasí špacírovala pečlivě odměřenou hodinu venku (na jaře v kloboučku, v létě se slamákem,

na podzim s šátkem, v zimě s kožešinovou hučkou, naprosto přesně oddělovala roční období). Často mastila večer karty s pleťovou maskou z droždí na obličej. Místo pořízení nového ušáku vyrazila na výšlap s plátěným batohem na zádech.

Na půdě se dodnes práší na proutěný koš, jsou v něm pohlednice, které si dovezla na památku. Možná je jednou dobře zpeněžíme. Omamná to představa.

Byla celkem dobrá vypravěčka, jen ke konci životní pouti se jí zážitky spletly dohromady. Holky jen kulily oči, jaké báchorky poté spřádala, fantazie a skutečnost se jí smotaly do jednoho klubíčka. Napsat podle jejího vyprávění scénář televizního seriálu, usadí se na horních příčkách sledovanosti, pohádky tisíce a jedné noci jsou slabým odvarem jejich příběhů.

Byla svá, hrdá a tvrdá. Ničeho se nebála, jen jedné věci, že zůstane ve stáří jako bezmocný ležák na obtíž. A tak se jednoho listopadového večera vykoukala, vlezla do postele, ráno už se nevzbudila. Odešla nečekaně. Odešla důstojně. Vyšší moc se nad ní slitovala a nedovolila, aby trpěla. Určitě tam někde nahoře barvitě popisuje strejdovi místa, která navštívila.

Spala celý život na jedné rozvrzané posteli (a kupodivu bolestí zad netrpěla). Nákup záclon ji do varu nedostával, ale knihovna po ní zbyla úctyhodná. A také spousta flakónků od voňavek. Považovala si, kolik zemí procestovala, kolik galerií prošla, kolik různých druhů ovoce ochutnala. Gurmánka, ach bože, nespočet receptů na speciality z nejrozumnějších koutů světa mi nadiktovala, to se ani nedá spočítat. Napsala jsem si je krasopisně rukou s poznámkami, kde má kuchařský zázrak

domovinu, ve kterém roce a v jakém městě se s ním teta setkala poprvé, zápisky mám pěkně uložené vedle kuchařky od matinky v sešitě s kroužkovou vazbou. Sypu si popel na hlavu, ale nepamatuji si, že bych někdy jakýkoli recept předložila rodince k ochutnání. Utěšuji se, že některé suroviny bych zřejmě ani v dnešní bohaté nabídce supermarketů nekoupila.

Do domku jsme se nastěhovali prakticky okamžitě po svatbě, nečekali na žádné stavební úpravy. Před přesunutím do pečovateláku s námi teta krátce žila pod jednou střechou. Domek byl sice obyvatelný, ale zubem času mírně ohlodaný, netknutý opravami. Teta se nehroutila z prasklé tašky na střeše, šlágreg jejího života bylo poznávání jiných krajů.

První měsíce manželství ve mně evokují neustálý rachot. Pořád jsme něco rozebírali, rozbíjeli, vrtali, oklepávali, odrbávali, vysekávali, přetahovali, stěhovali, sestavovali, natírali, malovali. Ani v noci nebyl klid. Do spánku nám kapala voda z neutěsněných kohoutků, do snů strašidelně skřípala prkna podlahy, občas přeběhla po místnosti zatoulaná myška, zvyklá na volné prostory. Na půdě se s námi nechtěla dělit o místo lasička. Zbavit se nepříjemné obyvatelky půdy byl docela boj. Tehdy začal první z mnoha zápasů Adama se zvířátky, netoleruje žádnou škodnou. Povolenky k pobytu, ani dočasněmu, prostě nedává.

Euforie manželství rozhodně nepřebila hrůzostrašný první podzim. Vítr mlátil neprořezanými větvemi stromů do oken (který rozumný hospodář zasadí stromy těsně u domu, letěly jako první), déšť klepal monotónně na uvolněné parapety, přes ucpané okapy přetékala voda, zásadně přesně

o půlnoci s rachotem odpadlo někde kus zdi. Tolik strachu pod peřinou jsem už potom nikdy nezažila. Nespočítám, kolikrát jsem Adama vzbudila zoufalým lomcováním za rameno, aby šel obhlédnout okolí, že nám určitě zloděj leze do baráku. Naštěstí moje hysterčení přetrpěl, nesepisoval žádost o rozvod ani po třetím probuzení okolo druhé hodiny ranní.

Prostě slovo ticho nebylo zavedené do našeho slovníku.

Naše rodina se celkem brzy rozrostla. Narodily se holky, průbojnější, sebevědomá Pája, v rodném listě zapsaná coby Pavlína, nedlouho potom Patricie, námi oslovovaná Pát'a, povahově vyrovnaná po tatínkovi. Nevybavím si chvíle, kdy by jedna z nich dlouho a výrazně plakala.

Ježíši, to byla zlatíčka, až jsem se někdy bála, jestli jsou normální. Ostatní mimina z kočárku vyřvávala symfonie, naše holky usínaly na povel. Zdravé dítě je zákonitě taky zlobivé dítě, naše holky tuhle rovnici neznaly, tudíž ani nedodržovaly. Kolikrát jsem prstem opatrně šťouchala do hebkého tělíčka, abych zjistila, jestli moje beruška dýchá. Baculaté tvářičky spokojených holčiček se na nás culí ze všech fotografií. Nebrečely, nevztekaly se, jen se na každého doširoka usmívaly.

Dům samozřejmě zaplnily zvuky. Pískání gumové hračky, dětské žvatlání, písničky zpívané jasnými hlásky, doplněné Adamovým falešným brumláním, jemné pleskání nemotorných nožek na tvrdou dlažbu, hopsání míče, přejíždění tříkolky, rachot padajících kostek.

Adam svůj volný čas věnuje zvelebování naší zahrady, neustále někde něco řeže, obrývá, převazuje, odsunuje, přenáší,

přesazuje, přetahuje, občas prohodí slovo přes plot s Ondrou. Dokonce i takové konání jedince je šum.

A najednou je ticho. Opatrně kolem sebe našlapujeme po špičkách. Dny nudného příjemného stereotypu vystřídalo ticho.

Zmizela doba, kdy jsem hledala klidný kout v rohu místnosti, abych potajmu přečetla alespoň tři stránky v knize bez vyrušení. Ted' mám tolik prostoru pro sebe, kolik jen hrdlo ráčí, jenže už po něm netoužím. Ticho deprimuje.

II.

Nic není jako dřív.

Pát'a přijde ze školy, se sklopeným očima do sebe nahází svačinu, na mé zvědavé otázky odpoví neurčitě, jako by jí dělalo potíže se mnou mluvit, rychle se uklidí do pokojíčku s jasným cílem, neupozorňovat na sebe, prostě mlčet, vyhnout se jakékoliv konfrontaci. Jako bychom kolem sebe rozmístili třaskavinu, na kterou nechce šlápnout. Stojí totiž na hranici. Na jedné straně je její sestra, na druhé straně rodiče. Potácí se někde uprostřed mezi námi. Vystavená stresu z obou stran. Určitě zmatená, protože jí není lhostejné, co se doma děje. Ale ještě mládě neschopné plně pochopit, co se vlastně stalo. Proč vyšilujeme. Možná rozpačitá, v domnění, že zveličujeme.

Jedinou starostí Pátí by správně mělo být, kam založila nabíječku od mobilu. Obzvlášť pro ni musí být naše chování nepochopitelné. Nevím, co si myslí, neodhadnu myšlenky patnáctiletého žabce. Odcizili jsme se.

Adam po příjezdu z práce zase pravidelně zamíří směr skleník, nabalený jak účastník výpravy na ledovec. Tam si kecne na svou rozvrknanou kovovou židli a kouká do země. Zahrada je po období plískanic neútulná, skleník umatlaný, ošlehaný větrem, se špinavou šmouhou od sněhu, na skle nalepené listí. Běžně můj muž skleník láskyplně otírá i během zimy, letos na něj kašle. Sedí v pološeru, protože světla z ulice tak daleko nedosáhnou. Světlo lampy nad chodníkem jen vrhá dlouhé smutné stíny na trávník se zbytky sněhu.

Adama zahrada netěší, stromy mu nepředávají mizu energie jako obvykle. Dlouho venku nevydrží, zadek mu namrzá, přivalí se tma. Zahradu opouští. Ale stejně se mi vyhýbá. Přesune se většinou do pracovny. Dříve ji vůbec

nevyužíval, strávil v ní průměrně jeden týden v roce. Ted' sedí za zavřenými dveřmi jak trucující kvočna v kukani. Sedí sám, kouká, počítač nezapíná. Občas mám dojem, že je na větvi hlavně ze mě, nevím, jak se postavit k naší zmršené situaci. Jako kdyby nechápal, co jsem nadrobila. Večer v posteli obrací stránky knížky nebo sleduje mobil, ale stejně mám dojem, že všechno dělá mechanicky, prkenně, aby náhodou neporušil mrtvolné ticho. Hlavně, aby nemusel mluvit se mnou.

Nejhorší jsou večere. S očima sklopenýma k talíři, se strnule narovnanými zády, držíme bobříka mlčení. Pohledem občas někdo zmapuje okolí, jenže nic se nemění. Položit jednu jedinou otázku, pronést jednu jedinou větu, není dovoleno.

A Pája? Co dělá Pája? Jak se chová naše prvorozená? Přijde ze školy, mrskne batohem do rohu v chodbě, bouchne dveřmi pokojíku, odkud pravidelně za chvíli vyřvává šilená muzika. Během odpoledne ji nezahlednu, srazím se s ní někdy náhodou u záchodu. Schovává se. Večeři přetrpí, podle nálady s našťvaným nebo ublíženým výrazem.

Vytáčí mě každým svým mrknutím oka. Přestože je zima, nasouká se do skládané minisukně, která jí zakryje sotva půl zadku. Provokuje každým ušklíbnutím, prezíravě pozoruje, ignoruje všechny a všechno. Nesnáším povýšený nadřazený hlas, kterým mluví s Pátou. Nesnáším arogantní trhání rameny směrem ke mně. Nesnáším mučednické pohledy cíleně mířené na tatínka. Chování umíněného fracka.

Ráno nasupeně proběhne barákem, hlučně zadupe na schodech, milostivě usrkne z připraveného hrnku čaj, ovšem zásadně nesnídá, zvedne v chodbě batoh, práskne dveřmi a pak je klid. Zase ticho. Víkendy tráví zamknutá v pokojíčku nebo

zmizí bůhvíkam, doufám, že alespoň za Pavlem. S námi nekomunikuje, jako by mluvení bylo pod její úroveň.

Ze začátku jsem mlčela taky, převálcovaná událostmi, vytřeštěná ze situace, jenže nesnáším dusnou atmosféru. Po čase jsem rezignovala, snažila se o změnu, vnucovala se, podbízela, omlouvala, jsem nepoučitelná vtíravka.

Neodpovídá, pohodí hlavou, cukne rameny, protočí oči, ušklíbne se, napíná moje sebeovládání. Neřekne, kam jde, kdy plánuje navrátila. Mobil je pro ni zřejmě sprostý slovo, protože ho pro komunikaci s námi nepoužívá. Když se zdrží venku dýl a já chci vysvětlení, kouká jako sůva. Tváří se, že z domu musí, že v naší blízkosti nevydrží. Zamotali jsme se do svých vnitřních bojů, alespoň já nevím, kde je začátek a kde konec. Holka to určitě neví taky.

Míra mojí trpělivosti pomalu přetéká. Nemám zdání, jak dlouho ještě zvládnou tolerovat její hloupé chování. Nemůžu ji omlouvat donekonečna. Brzy jí vystěhuji, třeba do skleníku. Vyfasuje spacák, termosku a pofrčí. Neuvidíme se, nepotkáme se, nepolezeme si na nervy.

Taky řešení.

Naše holčička, naše vzorňáčka, naše chloubka, která si život doposud dláždila jen samými úspěchy. Nic jiného před sebou neviděla. Od prvního pláče v porodnici jí svět ležel u nohou, vyrůstala z ní silná osobnost. Jestli byla nějaká jistota, tak vědomí, že s Pájou žádné problémy nenastanou. Nikdy. Vsadila bych poslední pár bot v zimě. Páju jsme vychovávat nemuseli, ona se chytrá, sebevědomá narodila. Holky se doplňovaly, sladěné ve správné sesterské směsici.